

BEWAAR HET PAND

UITGAVE TOT BEVORDERING VAN DE HANDHAVING DER OUDE GEREFORMEERDE BEGINSELEN

Meditatie

"Komt, want alle dingen zijn nu gereed!"

Een zeker mens bereidde een groot avondmaal, en hij noodde er velen. En hij zond zijn dienstknechten uit ter ure des avondmaals, om de genoden te zeggen: Komt, want alle dingen zijn nu gereed.

Lucas 14:16, 17

In het Spreukenboek wordt van de Opperste Wijsheid gezegd, dat ze haar slachtvee geslacht heeft en haar wijn gemengd en haar tafel toegericht, en dat ze haar boden heeft uitgezonden, die roepen: "Komt, eet van Mijn brood en drinkt van de wijn, die Ik gemengd heb!"

En Christus, die Zelf de Opperste Wijsheid is, vergelijkt in onze tekst het koninkrijk der hemelen bij iemand, die een groot avondmaal aanrichtte en die daarna zijn dienstknechten uitzond met de nodiging: "Komt, want alle dingen zijn nu gereed!"

Nu zou het toch voor de hand liggen dat die genodigden het een eer, een voorrecht en een vreugde vonden om aan die uitnodiging gehoor te geven. Om er bij te mogen zijn en aan die maaltijd mee aan te mogen zitten.

Zie, als gezegd wordt: "zo wie zijn leven zal willen verliezen, die zal het behouden", of: "gaat in door de enge poort", of: "neem uw kruis op en volg Mij!" (en dat zijn ook Jezus eigen woorden), dan laat het zich toch ook wel verstaan dat de mensen terugschrikken en weigeren. Immers: wie wil nu zo graag zijn eigen leven verliezen? En wie wil nu zo graag wringen om toch maar door die enge poort te komen? En wie begeert nu een kruis op te nemen, dat toch van sterfen spreekt?

Maar als nu de nodiging, de dringende, hartelijke, welgemeende nodiging uitgaat: "Komt, want alle dingen zijn

nu gereed!", dan zal toch niemand weigeren.

Ja, en toch: ze weigeren allen! Ze begonnen zich eendrachtig te verontschuldigen. De één gaat tot zijn akker, de ander tot zijn koopmanschap, een derde scheldt de boden uit, beledigt ze en doodt ze zelfs, zoals we lezen in Mattheüs 22:6. Hoe komt dat nu toch? Waarom weigeren de genodigden nu toch? Er wordt wel eens gezegd: "Predik het evangelie niet te streng, niet te hard. Probeer het zo vriendelijk en lieflijk en lokkend mogelijk voor te stellen". Wel, dat gebeurt in onze tekstgeschiedenis toch? Hier is toch niets hards, niets onvriendelijks? Hier is toch alles uitlokkend en lieflijk: "Komt, want alle dingen zijn nu gereed!" Waarom dan toch die weigering? Wel, men weigert, omdat men wil weigeren. Uit moedwil, met opzet. Waarom dan toch? Eenvoudig gezegd: omdat men aan de man, aan de Koning die de maaltijd liet aanrichten (zei Mattheüs 22) de eer niet gunde, dat het feest zou slagen. Als dat laatste wel het geval zou zijn, zou dat de glorie van de Koning verhogen. En dat wilden de genodigden tot geen prijs. Integendeel: zij zouden er hun vermaak in vinden, wanneer de Gastheer met lege tafels zou blijven zitten, zodat Zijn eer gekrenkt zou worden.

Kortom: de weigering van de genodigden om te komen tot het grote avondmaal van het koninkrijk Gods komt louter voort uit vijandschap jegens de hemelse Gastheer.

Lezers, dat geldt toch van ons allen, zoals we van nature zijn? Dat we van nature geneigd zijn God te haten is toch niet alleen maar een zinnetje uit de catechismus, maar vreselijke werkelijkheid.

En die vijandschap tegen de Gastheer komt voort uit ons hoogmoedig zondaarsbestaan. In de verzen die aan onze gelijkenis voorafgaan lezen we dan ook hoe Jezus vermaant degenen die "de vooraanzittingen beminden" en ze opwekt tot vernedering en verootmoediging.

"Komt, want alle dingen zijn gereed!"

Die vriendelijke, lieflijke, maar toch ook dringende nodiging gaat uit tot ons allen, die onder het evangelie leven: Komt!

Komt, want alle dingen zijn nu gereed. De maaltijd van het Koninkrijk der hemelen staat aangericht. De Gastheer heeft voor alles gezorgd wat nodig is om getroost te leven en eenmaal ook zalig te sterven. Alle dingen zijn nu gereed! Op die voorbereide tafel staat niets van ons. Het spreekt alles van Christus, Wiens lichaam waarlijk spijs en Wiens bloed waarlijk drank is. Het spreekt alles van de volkomen Zaligmaker, van God gegeven tot wijsheid, tot rechtvaardigheid, tot heiligmaking, tot volkomen verlossing. Alle dingen zijn nu gereed. En daarom: komt!

Lezers, kwamen we al? Kregen we al trek in de maaltijd, honger naar Jezus? Mogen we met de mond des geloofs Hem eten, Die zegt: Ik ben het brood des Levens?

Zalig, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid. Aan deze maaltijd zullen ze rijk verzadigd worden.

Komt, want alle dingen zijn nu gereed!

Wie komen tot de maaltijd? Mensen, die nooit hadden durven hopen dat zij verwaardigd zouden worden om aan deze maaltijd aan te mogen zitten: armen, verminkten, kreupelen en blinden. Onwaardige, verootmoedigde zondaren. Voor hen kon die koninklijke maaltijd toch onmogelijk bestemd zijn? Maar de nodiging ging tot hen uit en werd hen te sterk: komt! En ze gingen. En ze waren bij de Gastheer welkom. Komt, want alle dingen zijn

nu gereed! Komt dan toch!
Zalig, als die nodiging van de Gastheer onze vijandschap breekt, zodat wij alle verontschuldigen en bedenkingen prijsgeven. Zodat wij de eer van de Koning liefkrijgen en Hem de eer gunnen dat alle tafels worden bezet en dat Zijn huis vol wordt. Komt, want alle dingen zijn nu gereed!

En nog is er plaats!

Ds. M. Vlietstra.

Van de administratie

In de afgelopen periode konden we 7 nieuwe abonnees aan ons bestand toevoegen. Dat was een mooi begin in het nieuwe jaar. We hopen dat er in 1994 nog velen bij mogen komen. Aan giften voor ons blad ontvingen we f 135,-. Hartelijk dank zowel voor de giften als voor de opgaven van de abonnees, ook door kerkeraden.

Voor de school in Dundas ontvingen we van het Van de Heuvelfonds f 8.000,- en van de Chr. Geref. Kerk van Driebergen, ik vermoed als opbrengst van een kollekte, f 1.159,-. Namens het schoolbestuur en ik weet

Dit blad is een uitgave van de stichting Bewaar het Pand te Meerkerk
verschijnt eens in de veertien dagen

COMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. P. den Butter, Ds. A. van Heteren en Ds. D. Slagboom.

ADRES VAN DE REDAKTIE:

Copie voor het volgende nummer van "Bewaar het Pand" opzenden naar: Ds. A. van Heteren, Bruijgomstraat 2, 4251 EP Werken-dam. Telefoon 01835-1113.

ADMINISTRATIE:

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720-74202, postrek. 70.43.50 t.n.v. de administrateur van "Bewaar het Pand" te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar.

Advertenties f 0,60 per mm met een kolombreedte van 6 cm.

Bij kontrakt korting.

ISSN nummer: 0166 - 4646

zeker ook namens de ouders, heel hartelijk dank.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, Postbank 704350.

Van de redactie

Apeldoornse Dogmatiek

Ds. L.W. van der Meij heeft een twintigtal artikelen geschreven over de Apeldoornse Dogmatiek. Op deze wijze heeft hij de lezers van Bewaar het Pand een indruk gegeven van de opzet en de inhoud van deze dogmatiek, die in de verwarring op het theologische erf een bijbels- confessionele weg wil wijzen. Hij heeft in zijn artikelen de wens neergeschreven dat de inhoud in de praktijk van het leven des geloofs beleefd mag worden. Want de beschouwing van God en goddelijke zaken is niet genoeg. Indien de werking van Gods Geest ontbreekt blijft er niets anders over dan theoretische kennis. Het komt aan op bevindelijke kennis gewerkt door Gods Geest in het hart. Uit de artikelen die door Ds. van der Meij voor ons blad zijn geschreven is duidelijk geworden dat de Apeldoornse Dogmatiek het waard is om gelezen te worden.

Nederlandse Geloofsbelijdenis (59)

Instelling Heilig Avondmaal

Van de Doop naar het Heilig Avondmaal. Ook aan het tweede sacrament wordt in onze belijdenis overvloedig aandacht besteed. Artikel 35 overtreft zelfs in lengte al de anderen. In dat opzicht is er overeenkomst met de Heidelbergse Catechismus: drie Zondagen over het Avondmaal en dat telkens met gemiddeld lange antwoorden.

Het zal niemand verbazen, die iets weet van de strijd in de reformatie-tijd om de tafel des Heeren. Er was de tegenstelling tussen Rome en de reformatie wat betreft de mis. Er waren ook tegenstellingen tussen de reformatoren. Het gaat hier vooral om de controversie met Rome. Guido de Brès heeft de vijandschap wel ervaren tegen wat hij naar zijn diepe overtuiging beleed ten aanzien van deze zaak. Nog geen zes jaar na het opstellen van deze belijdenis werd hij gevangen genomen en in Doornik ter dood veroordeeld. Het officiële von-

Afscheid Ds. H.C. v.d. Ent

We willen u nogmaals wijzen op de datum en de plaats van afscheid: D.V. donderdag 10 februari in de Gereformeerde Kerk in de Vrijheidsstraat te Elburg, aanvang 19.30 uur. We hopen vele vrienden en bekenden te ontmoeten en bovenal op een gezegende dienst.

Het Heilig Avondmaal

Ditmaal begint Ds. D. Slagboom in zijn serie artikelen aan de behandeling van het sacrament van het Heilig Avondmaal. Moge de Heere het geschrevene stellen tot lering, terechtwijzing en bemoediging.

Vertechnisering

De techniek heeft een grote plaats gekregen in onze samenleving. Echter niet alleen als het gaat om het maken van allerlei gebruiksvoorwerpen, de techniek heeft ook zijn intrede gedaan als het gaat om het voortbrengen van nageslacht. Binnen de zogenaamde biomedische wetenschap is heel veel mogelijk. In de serie "Verontrustende ontwikkelingen" willen we stilstaan bij de huiveringwekkende zaken die zich op dat gebied in onze tijd aandienen.

AvH.

nis was, dat hij tegen het gebod van de overheid in het Heilig Avondmaal had bediend. Het moet wel tot ons spreken dat niettemin dit lange artikel niet gevuld is met een uitvoerige beschrijving van de Roomse dwalingen en een brede bestrijding daarvan. Daar zoekt deze belijdenis z'n kracht niet in en het behoort ook niet tot de feitelijke bedoeling. Tussen de regels door kunnen we het lezen, hoe ongeestelijk en arm de leer en praktijk van Rome zijn, terwijl er aan het eind een korte passage is, die wat directer spreekt. Het gaat in heel dit artikel om wat het Heilig Avondmaal betekent voor de Kerk des Heeren en wat het levend geloof daarin ontvangen heeft. Zo blijft ook na ruim 400 jaar dit artikel ten volle zijn actualiteit houden. Zo spreekt het ook vandaag bij allerlei verkeerde opvattingen en praktijken ten aanzien van de tafel des Heeren. Dit laatste zien we gelijk al, als we aandacht geven aan de instelling door Christus.

Verordend en ingesteld

Artikel 35 geeft kort en sober weer, dat het Heilig Avondmaal een instelling van Christus is. "Wij geloven en belijden, dat onze Zaligmaker Jezus Christus het Sacrament van het Heilig Avondmaal verordend en ingesteld heeft.."

Het zal niet onduidelijk zijn, dat onze belijdenis dit zo stelt vanuit de Heilige Schrift. We lezen van deze instelling in de Evangelieën Mattheüs, Marcus en Lucas en in 1 Corinthe 11. We kennen de geschiedenis. Het gebeurde bij de laatste Pascha-viering van Christus met Zijn discipelen. Tevoren had de Heere Christus hen uitgezonden om het Pascha te bereiden, zodat de maaltijd gehouden kon worden met brood en wijn. Hij beschikt ook op een wonderlijke wijze over de zaal, waar het Pascha gegeten zal worden. Het was gericht op de inzetting van het Heilig Avondmaal in verbondenheid aan het Pascha van Israël.

Terwijl de discipelen aan de maaltijd zijn met Hem, vindt de eigenlijke instelling plaats. Tekenend wordt door de apostel Paulus in 1 Corinthe 11 de tijd weergegeven: "...in de nacht, in welke Hij verraden werd". Hij neemt het brood en als Hij gedankt heeft zegt Hij: "Neemt, eet, dat is Mijn lichaam, dat voor u gebroken wordt; doet dat tot Mijne gedachtenis." Daarna neemt Hij de drinkbeker en zegt: "Deze drinkbeker is het Nieuwe Testament in Mijn bloed; doet dat, zo dikwijls als ge die zult drinken tot Mijne gedachtenis."

Hier worden brood en wijn in verband gebracht met Zijn sterven, dat zo kort na deze maaltijd zal plaats vinden. "Dit is Mijn lichaam.." en "dit is het Nieuwe Testament in Mijn bloed." Tevens blijkt de verordening om blijvend deze maaltijd te houden: "doet dit tot Mijne gedachtenis." Het komt ook in Gods Woord uit dat de Kerk des Heeren in de Nieuw-Testamentische bedeling deze instelling gehouden heeft. In Handelingen 2 lezen we van de Pinkster-Kerk: "En zij waren volhardende in de leer der apostelen, en in de gemeenschap, en in de breking des broods en in de gebeden." Het blijkt ook uit 1 Corinthe 11, dat het een blijvende verordening des Heeren is het Heilig Avondmaal te bedienen. Het is een bevel aan de Kerk, dat geldt voor alle tijden en plaatsen: "...zo verkondigt de dood des Heeren, totdat Hij komt". Het gaat in dat woord niet alleen om een tijdsbe-

paling, maar er komt ook in uit dat het Avondmaal spreekt van de toekomst in de volkomen zaligheid, die bereid wordt in de bruiloft des Lams.

Critische Benadering

We zouden hier een punt kunnen zetten en gelijk verder kunnen gaan met de bespreking van het doel van de instelling van het Heilig Avondmaal. Zo doet onze belijdenis het! Toch meen ik, dat het goed is om hier iets meer te zeggen. het is namelijk in onze tijd niet overbodig om in het kort wat op te merken over de schriftgedeelten, waarop we geloven dat het Heilig Avondmaal als instelling van de Koning der Kerk gegrond is.

Onze belijdenis gaat er in de sobere vermelding van de instelling eenvoudig van uit, dat deze schriftgedeelten genoegzaam en waar zijn. Zij wordt niet nader genoemd. Ook valt het op, dat - anders dan in het vorige artikel over de Doop - niet ingegaan worden op het verband tussen het Oude- en Nieuwe Testament.

Vandaag hebben we wél te maken met allerlei kritische vragen, die ten aanzien van deze schriftgegevens gesteld worden. Ik denk aan onze jongeren, die bijv. bij het godsdienstonderwijs zulke vragen en opmerkingen kunnen horen. De grote zorg daarbij is, dat een geheel andere voorstelling van het Heilig Avondmaal gegeven wordt, dan Gods Woord geeft.

Men heeft gewezen op de verschillen, die er zijn tussen de evangelisten Mattheüs en Marcus enerzijds én de evangelist Lucas en de apostel Paulus in 1 Corinthe 11:23-26 anderzijds. Het zou om twee verschillende Avondmaals-typen gaan. Ook zijn er die stellen, dat Lucas 22:19, waarin duidelijk het bevel van Christus doorklinkt: "doet dat tot Mijne gedachtenis" niet tot de oorspronkelijke tekst zou behoren. Tenslotte heeft men critiek gehad vanuit de datering van het sterven van Christus, zoals Johannes die in zijn evangelie zou aangenomen hebben namelijk de dag voorafgaande aan het Pascha. Dan zou volgens deze critici het Avondmaal niet ingesteld kunnen zijn bij de viering van het Pascha.

We noemen hier maar enkele kritische opmerkingen. Er zouden er veel meer genoemd kunnen worden. Het gaat er om dat we zien, hoe men probeert het Heilig Avondmaal als instelling van Christus te miskennen. Niet zelden dienen zij om de betekenis van het enige zoenoffer van de Heere Jezus

Christus, die op zo bijzondere wijze spreekt aan Zijn tafel, te verdonkeren. Laat het duidelijk zijn, dat we tegen deze kritische benadering een hartgrondig "nee" moeten zeggen. Het is voor ieder, die de schriftuurlijke gegevens ten aanzien van het Heilig Avondmaal in het geloof beaamt, ook niet zo, dat we hier met "tegenstrijdige verhalen" te doen hebben. Terecht is het opgemerkt dat het om kleine verschillen gaat in de beschrijving - dat is iets anders dan tegenstrijdigheden - maar dat er in de hoofdzaken overeenstemming is in de betreffende schriftgedeelten. We kunnen die hoofdzaken weergeven:

Allereerst komt de band uit tussen het Pascha en het Heilig Avondmaal. De instelling van het Heilig Avondmaal is de vervulling van het Oud-Testamentische Pascha.

Dán spreekt duidelijk de taal van de offerdood van Christus. Hij geeft het gebroken brood en de vergoten wijn. Daarbij wijst Hij Zijn discipelen op de betekenis van dat brood en die wijn, hoe deze heenwijzen naar Zijn lijden en sterven: "Dit is Mijn lichaam" en "Dit is het nieuwe verbond in Mijn bloed".

Vervolgens zien we dat er gesproken wordt van de vrucht voor de Zijnen, waartoe Zijn lichaam verbroken zou worden en Zijn bloed vergoten. We kunnen denken aan uitdrukkingen die we in de Evangelieën vinden "hetwelk voor velen vergoten wordt tot vergeving der zonden" of "hetwelk voor u vergoten wordt".

Ook komt openbaar dat het niet om een maaltijd voor een keer gaat maar om een blijvende instelling.

We willen tenslotte ook niet voorbijgaan aan het uitzicht dat duidelijk in de Schriftgegevens uitkomt. Er is voor de Zijnen een uitzicht op de toekomst, wanneer Hij met de Zijnen de drinkbeker nieuw zal drinken in het Koninkrijk Zijns Vaders.

Ten aanzien van de kleine "verschillen" tussen de evangelisten kunnen we opmerken, dat het doel van de evangelieverhalen niet ligt in het bijhouden van de zaken die gebeuren, maar de volgorde van de tijd. Zo wordt het Woord van Christus aangaande het verraad van Judas bij Mattheüs verhaald vóór de instelling van het Heilig Avondmaal en bij Lucas ná de instelling van het Heilig Avondmaal. Ook is het van belang dat we letten op de gang van de Israëlitische Paasmaaltijd, waarbij er bijv. sprake is van meerdere bekens.

Uiteindelijk moeten we ook zeggen dat het geloof in Gods Woord ook geen oplossing verkrijgt voor alle vragen, die in zulke verschillen zich kunnen opdringen. Het volle licht zal hier beneden niet opgaan over alle vragen. Het gaat om dat we de Heere leren geloven op Zijn eigen Woord.

De instellingswoorden troostvol

Onze overleden prof. L.H. v.d. Meiden schreef eens in een boekje over het Heilig Avondmaal: "Troostvol zijn de instellingswoorden van het Avondmaal voor allen, die oprecht van hart zijn". Het gaat dan vooral om de woorden van Lucas 22:20: "Deze drinkbeker is het nieuwe testament in Mijn bloed, hetwelk voor u vergoten wordt". Zijn dat geen troostvolle woorden voor de oprechten van hart?

De instelling en verordening van het Heilig Avondmaal is zo'n troost voor

het ware geloof. Het is ook opvallend dat in onze Heidelbergse Catechismus dat element spreekt ten aanzien van de instelling. Voor die in oprechtheid hongeren en dorsten naar de Heere en die geen zekerheid in zichzelf kunnen vinden, omdat alles tegen hen getuigt, is er een rijke bemoediging in die instelling. Hij verzekert daardoor dat de toepassing van het heil vastligt, beschikt is in Zijn bloed.

Het is een goede zaak om tegen alle bestrijders in deze instelling te verdedigen. We worden er toe geroepen. Echter het gaat om die oprechtheid, die vrucht is van genade voor eigen hart en leven. Dan zullen we steeds meer ontdekken in de woorden van Christus aangaande Zijn tafel gesproken.

D. Slagboom.

Een en ander uit het leven van professor Wisse (5)

In 1936 werd Wisse, om gezondheidsredenen, van zijn taak als hoogleraar ontheven. Hij vestigde zich in Driebergen in huize "Rehoboth".

De Christelijke Gereformeerde Kerk van Amsterdam-Oost verkeerde in die tijd in grote financiële moeilijkheden. De kerkeraad wilde Wisse bij acclamatie beroepen. Het beroep kon uitgebracht worden en Wisse nam het aan, maar.... hij bleef (tot mei 1940) in Driebergen wonen.

Amsterdam-Oost

Uit de kerkeraadsnotulen blijkt, dat Wisse de kerkeraadsvergaderingen in het algemeen niet bijwoonde. Wel ging hij naar de classisvergaderingen. Het feit, dat hij zover van zijn gemeente vandaan woonde, bracht uiteraard bezwaren met zich mee. Hij kon niet op huisbezoek. Hij gaf geen catechisaties. Wel ging hij, als dat nodig was, zaterdagmiddag in Amsterdam op ziekenbezoek. Ook spoorde hij de kerkeraadsleden aan, die en gene te bezoeken. De ouderlingen maakten hem er vriendelijk op attent, dat ze het niet gewenst achtten, dat hij 's zondags per auto naar Amsterdam kwam, om zijn (preek)werk te verrichten.

Wisse preekte graag in een volle kerk. Nu bood de consistorie van de Plantage Muidergrachtkerk uitzicht op een brug. Je kon de mensen zien

aankomen. Wisse had de gewoonte, om uit het raam te kijken, of de kerk al vol liep. Eenmaal op de kansel wist hij de laatkomers altijd nog wel een plekje aan te wijzen. Ook de trap naar de "marmieren" preekstoel kon als zitplaats dienen. Moesten er mensen staan, dan kondigde hij tijdens de dienst een ruil aan. Er waren andere mensen aan de beurt om te staan.

Ambtsjubileum

September 1938 stond Wisse veertig jaar in het ambt. Hij preekte bij die gelegenheid over Psalm 71:17. "O God! Gij hebt mij geleerd van mijn jeugd aan, en tot nog toe verkondig ik Uw wonderen." De hoofdgedachte was: De oefenschool des levens tot verkondiging van de wonderen Gods. De heerlijkste herinnering was, dat hij het arme volk des Heeren had mogen dienen naar Gods Woord.

Er is ook een receptie gehouden. Daar voerde onder andere Ds. J. Tamminga uit Harderwijk het woord. Deze sprak dankbaar van het werk dat Wisse achtereenvolgens als lector en als hoogleraar aan de Theologische School had mogen verrichten. Daardoor had Wisse niet alleen de school, maar ook de kerk gediend.

Ter gelegenheid van zijn ambtsjubileum zijn er enkele interviews verschenen. De journalist behoefde maar een enkele opmerking te maken, of

Wisse stond hem levendig te woord. Hij maakte druk gebaren; soms een slag op de stoelleuning.

Hij had veel werk mogen doen. Maar hij zei: "Het is allemaal genade van God, want ik wil u wel biechten, dat ik niet altijd ootmoedig genoeg geweest ben.... maar dan heeft de Heere mij geleerd voor Hem steeds arm te blijven. Ik heb een boekdeel levensleed te doorstaan gehad, maar dat leed was opvoeding Gods, waarvoor ik Hem danken mag.

't Is Zijn grote genade in m'n ziel, dat ik niet alleen bewaard ben voor afval, maar dat ik, hoe ouder ik word, te meer voor ziel en preek in de ouderwetse waarheid zaligheid vind. Want zalig worden, m'n vriend, dat gaat uit boven tijd en mode. Verstaat u mij?"

Vermeldenswaard is ook, hetgeen hij in een ander interview opmerkte. Daar ging het over de prediking. Wanneer hij op de kansel stond, vroeg hij zich altijd weer opnieuw af: "Als ik in die kerk zat, hoe zou ik dan willen behandeld worden met mijn ziel?"

Tijdredes

Van tijd tot tijd werd er een verzoek gericht aan de kerkeraad van de Evangelische Lutherse Gemeente om een tijdrede te mogen houden in de Spuikerkerk. Er werd een reclamebureau ingeschakeld om de tijdredes aan te kondigen. Dit bureau zorgde voor paard en wagen met daarop de aankondiging: plaats, tijd, oproep om te komen en een pakkende titel van de rede. Voorts de vermelding dat verwarming aanwezig was. Zo stelde Wisse in september 1938 voor, om ter gelegenheid van het aanstaand huwelijk van "onze Prinses een openbare samenkomst te hebben tot het houden van een rede".

Op een zondag in november 1938 werd een gebedsdienst gehouden voor de vervolgde Joden in Duitsland.

Begin oktober 1939 sprak hij over "De hedendaagsche Jodenvervolgung en de huidige Wereldspanning". Wisse zei, dat het hedendaagse heidendom het Joodse volk vervolgde. "In onze dagen komt in de haat tegen Israël de vijandschap uit tegen de **God** van den Jood, Die ook **onze** God is. En daarom kiezen wij in dit conflict de partij van den Jood."

"Wie weet of menige Jood niet heel wat dichterbij was gebracht als hij in het zoogenaamde Christendom van den Christus meer had bespeurd."

Enkele weken later hield Wisse weer een tijdrede; nu met de titel: "De

ondergang komt!” Zijn tekst was Ezechiël 7:25-27. Hij wees op de ernstige toestand waarin ons werelddeel verkeerde. “In deze, ook voor ons land gevaarvolle omstandigheden, lopen meerdere kleine landen gevaar in den oorlog medegesleurd te worden. Men kan geenszins vermoeden of raden waar deze krijg op uit zal lopen.”

Wereldoorlog

De oorlog kwam met al zijn verschrikkingen. Er kwamen verduisteringsmaatregelen. In de kerkeraadsnotulen lezen we ook, dat de ouderlingen Wisse vroegen te bidden voor de Koningin.

November 1941 nam Wisse afscheid van Amsterdam. Hij mocht geloven, dat zijn arbeid niet ijdel/tevergeefs was geweest in de Heere.

De weg leidde nu naar zijn geboorteplaats Middelburg. Daar werd hij de eerste predikant van de Christelijke Gereformeerde kerk. 's Zondags preekt hij nu in de historische Gasthuiskerk. Ouderling M. Koole vertelt: Met Wisse zat de kerk gelijk mudvol. Toen Wisse enkele weken in Middelburg stond, ontving hij een brief van een ouderling uit zijn vorige gemeente. Enkele regels geef ik door. “De Heere sterke u in uwe veelzijdige arbeid in des Heeren wijngaard en stelle u tot zegen voor velen, opdat uw prediking het middel moge zijn, dat er nog vele parelen aan Zijn Middelaarskroon mogen worden gehecht.

Maar de Heere schenke u persoonlijk ook iets van Zijne nabijheid te genieten.... Ook uw echtgenote wenst de kerkeraad toe, dat zij nog vele jaren u tot hulp en steun moge wezen, ook ten opzichte der geestelijke dingen, waarin men elkander tot veel steun kan wezen en dat zij ook daarin Gods zegen mag ervaren.

Mede hartelijk dank voor Uwe raadgevingen, die wij zeker niet onopgemerkt ter zijde zullen leggen, doch tot uwe geruststelling kan ik u mededelen dat de catechisaties zeer goed bezocht worden.... wij blijven in dezen paraat, opdat het niet moge verslappen. Dit geldt ook voor het kerkverzuim, waarin wij zoveel mogelijk controle houden, wie met leesdienst er niet zijn, waarna ze worden bezocht.”

Zeventig jaar

Maart 1943 werd Wisse zeventig. Hij ontving onder andere een pasteltekening van het interieur van de historische Gasthuiskerk. Zondagmiddag

hield hij een gedachtenisrede vanuit Hand. 26:22a. “Dan, hulp van God gekregen hebbende, sta ik tot op dezen dag.” Hij had drie punten.

1. op de ambtelijke loopbaan gehandhaafd
 2. ondanks velerlei beproeving voortgeleid
 3. door genadekracht Gods geholpen.
- Op die loopbaan was veel gebeurd. “Wie de aloude leer van vrije genade voorstaat kan rekenen op verfijnde vijandschap.” Maar als een zegekleet luidde het: “Hier sta ik! Dat heeft God gedaan. Het is een eer, om God te eren.

Paulus en al Gods knechten worden door de Heere zo geleid, dat zij moeten eindigen in het: ik niets en God alles.

Eind 1942 schreef Wisse in “De Wekker” over het Christelijk lijden. Mei 1943 begon hij met zijn “Pastorale Brieven”, die tot aan het einde van zijn leven vrijwel wekelijks in “De Wekker” verschenen.

In Middelburg hield hij, in verband met de ernst der tijden, “troost-in-nood-avonden”. Als één van de onderwerpen noteren we: De lentetak en de tekenen der tijden (midden 1943). In de oorlogsjaren heeft Wisse nog heel wat meegemaakt. Oktober en

november 1944 is de stad zwaar beschoten. Wisse kon bij tijden ook bang zijn. De geallieerden bevrijdden de stad op 6 november 1944.

In de oorlog werd er gebeden om verlossing van de zware druk. Na de oorlog waarschuwde Wisse: de mensen vergeten en verlaten de Heere; het communisme steekt de kop op. Ernstig vermaande hij om in de tere vreze Gods te leven.

Emeritaat

Per 1 mei 1946 ontving Wisse eervol emeritaat. Zondagmiddag 28 april 1946 preekt hij afscheid met de woorden van Deut. 30:19. “Ik neem heden tegen ulieden tot getuigen de hemel en de aarde; het leven en de dood heb ik u voorgesteld, de zegen en de vloek! Kiest dan het leven, opdat gij levet, gij en uw zaad.”

Na deze afscheidspraak sprak hij nog een persoonlijk woord tot de kerkeraad met wie hij op aangename wijze had samengewerkt. Ook de burgemeester was aanwezig. Deze verklaarde dat de plaatselijke gemeente Wisse zeer zou missen.

Professor en mevrouw Wisse gingen in Doorn wonen, in het rusthuis Bethanië van zr. Stolker.

H. van der Ham.

Verontrustende ontwikkelingen (20)

De zondige hoogmoed van de mens

Als God willen zijn

De drieënige God is de Schepper van hemel en aarde, van alle levende wezens en ook van de mens. We lezen daarvan in Genesis 1:26: “En God zeide: Laat Ons mensen maken naar Ons beeld, naar Onze gelijkenis.” De mens wil nu in het laboratorium zelf mensen gaan maken naar eigen gedachten, idealen en normen. De medische techniek is zover voortgeschreden dat dit mogelijk is geworden. Buiten de door God gestelde orde komt er nageslacht. Het is ten diepste de hoogmoed van de zondige mens. Het is de hoogmoed van het paradijs. Ook daar wilde de mens al als God zijn. De mens op de troon en de Heere eraf.

Ook in het doen van wonderen wil de mens gelijk zijn aan God. We kennen allemaal de geschiedenis van Abraham en Sara uit het Oude Testament. Op hoge leeftijd hebben zij een zoon gekregen uit de Hand des Heeren. Toen dit naar de mens gesproken uit-

gesloten was, heeft de Heere dit wonder gewerkt. Wat hebben we kunnen lezen in de krant? Er is sprake van zogenaamde oma-moeders. Vrouwen van rondom de zestig jaar kunnen nog weer moeder worden al is het dan op een zeer bijzondere manier. Ook hier zien we de hoogmoed van de gevallen mens. We dienen hierbij wel te bedenken dat de grenzen van het zevende gebod overschreden worden.

Wensenpakket

Tot het moderne wensenpakket behoort een goed inkomen, een goed onderdak en een aantal kinderen die aan bepaalde normen dienen te voldoen. Steeds meer lijken de wensen van ouders op het gebied van kinderen verwerkelijkt te kunnen worden. Er is een kliniek in Londen waar de keuze gemaakt kan worden tussen een jongen en een meisje. Door onderzoek voor de geboorte is het geboren worden van gehandicapte kinderen niet meer nodig. De mens wil ook zelf

beschikken over het tijdstip van zwanger worden en kinderen krijgen. Het is mogelijk de eicellen bij een laboratorium in bewaring te geven, waar ze dan worden ingevroren. Als de maatschappelijke carrière van de vrouw achter de rug is, kan via reageerbuisbevruchting zwangerschap tot stand gebracht worden. Vrouwen die niet zwanger kunnen worden zouden geholpen kunnen worden met de eicellen van geaborteerde kinderen. Zo wil de hoogmoedige mens nog een "goed" doel bereiken door middel van een groot kwaad. Wil een zwarte vrouw een blanke baby ter wereld brengen dan is ook dat geen probleem meer. De muren van de natuurlijke mogelijkheden, de mogelijkheden die de Heere met de schepping heeft gegeven, worden al meer doorbroken. Waar zal het heengaan? Het lijkt alsof de mens een ontzaglijke medische toren van Babel aan het bouwen is. Maar ik geloof dat van al die torens van Babel geldt: Tot hiertoe en niet verder. De Heere regeert. Die overtuiging alleen kan rust geven temidden van verontrustende ontwikkelingen. Hoe heeft het zover kunnen komen? De oorzaak is dat het Woord Gods als norm is losgelaten. Wanneer de mens te werk gaat naar eigen normen wil hij zondige wensen verwerkelijken. Dan worden kinderen niet meer gezien als een gave Gods, maar als een product van medische techniek. Dan is de geboorte van een kind geen wonder meer, maar resultaat van menselijke handelingen in het laboratorium. De christelijke kerk heeft al minder invloed gekregen. Mede daaruit is te verklaren dat er gediscussieerd wordt over de waarde en de kwaliteit van het leven. Zo krijgt de vertechnisering van het leven ook op het gebied van de voortplanting vrij baan. Zaken als barmhartigheid, zorg voor zieken en zwakken, komen al meer onder druk te staan. Andere zaken worden beklemtoond: nuttigheid, beheersbaarheid, doelmatigheid en kwaliteit. De macht van de medische techniek is groot. Waar wordt in de moderne ziekenhuizen de afhankelijkheid van God beleefd? We komen al meer terecht in een cultuur zonder God. Daaruit vallen de huiveringwekkende verontrustende ontwikkelingen te verklaren in onze tijd.

Onze wensen

Ons wensen en begeren deugt van nature ook niet. Gaat het verlangen van ieder mens niet uit naar geluk en

welvaart? Begeert ieder van zichzelf niet een goede baan, een goed huis en een ruim inkomen? Wat te denken van verlangens aangaande kinderen? Willen we ook niet dat ze goed mee kunnen komen in deze maatschappij? Wat de medische wereld uitleeft, leeft in beginsel in het hart van ieder mens. Wij zijn van onszelf ook geneigd het kwade goed te praten door te zeggen dat er toch nog iets goeds mee bereikt kan worden. Zo wordt het duidelijk dat wij allen van dezelfde lap gescheurd zijn.

Waar de Heere zaligmakend werkt, wordt de wens geboren die we aantreffen in Psalm 27:4 "Een ding heb ik van den HEERE begeerd, dat zal ik

zoeken: dat ik al de dagen mijns levens mocht wonen in het huis des HEEREN, om de lieflijkheid des HEEREN te aanschouwen en te onderzoeken in Zijn tempel." Het verlangen wordt gekend de juiste plaats tegenover de Heere in te mogen nemen. Hem te mogen bedoelen en verheerlijken en in onderworpenheid aan Zijn wet te leven, te denken en te spreken op deze aarde. Het verlangen is God volmaakt te mogen bedoelen. Mag u dat verlangen al kennen? Die wens zal verkregen worden. "Maar 't vrome volk in U verheugd, zal huppelen van zielevreugd, daar zij hun wens verkrijgen."

Ds. A. van Heteren.

Voor de jeugd (26)

De Samaritaanse vrouw

"Jezus zeide tot haar: Ik ben het, Die met u spreek"

Joh. 4:26

Beste jongelui!

Hier zijn we weer. Het is al een poosje geleden dat jullie iets van mij hebben gehoord. De dagen en weken die voorbij zijn gegaan, zijn altijd drukke weken voor een predikant. De meeste mensen hebben met de kerstdagen en de jaarwisseling vakantie. Doch met een dominee is dat niet het geval. Die heeft het dan altijd extra druk. Er moet dan veel worden gestudeerd en gepreekt. We hebben dat ook dit jaar weer mogen doen. En met genoeg. De Heere, Die veel vraagt, geeft ook veel. Hem komt daarom alleen ook alle eer toe.

Jullie hebben ook veel gehoord. Of althans kunnen horen. Want ik weet natuurlijk niet of je elke gelegenheid hebt aangegrepen om te luisteren naar dat rijke evangelie. Daarin staat de Christus centraal.

Over Hem gaat het ook weer in de tekst, die hierboven geschreven staat.

Jullie weten dat het gaat over het gesprek dat de Heere Jezus voerde met de Samaritaanse vrouw. Zij wist iets van de Christus Die komen zou. En wanneer Die gekomen zou zijn, dan zou Hij hen alle dingen verkondigen. Alle dingen! We hebben geprobeerd daar iets van te zeggen. Het is natuurlijk altijd maar "iets".

Hij is de allerhoogste Profeet en Leraar, Die de verborgen raad en wil Gods, tot des mensen verlossing volkomen geopenbaard heeft. Hij is ook de enige Hogepriester, die met één

Offerande een volkomen genoegdoening teweeggebracht heeft. Zaken van rijke betekenis voor het geloof.

Hij is ook de eeuwige Koning. Hij heeft alle macht in de hemel en op de aarde. Wie gelooft dat nog? Toen Hij in een vernederde gestalte op aarde Zich bevond, was daar geen oog voor. Men heeft met Hem gespot, tot op het kruis toe. Men wilde niet voor Hem buigen. Men was Hem vijandig gezind. Dat was de ontzaglijke werkelijkheid. En dat is vandaag nog zo. Wie in de wereld kijkt, die ziet niets anders dan ellende. Dat men daar zelf de oorzaak van is, daar is men blind voor. Men gelooft niet dat Hij Koning is. Men buigt ook niet voor Hem. Spotten met Hem, dat doet men wel. En wie doet dat niet? Want tussen erkennen en miskennen, zit niets. Het is of het een of het ander. En daarom mogen wij ons wel afvragen: Wat doen wij eigenlijk? Erkennen wij Hem, of houden wij in de praktijk van het leven ook geen rekening met Hem?

Als deze vraag op ons afkomt, staat het te vrezén, dat wij in werkelijkheid ook niet in Hem geloven. Want we kunnen Hem met de mond belijden terwijl zich ons hart toch nog verre van Hem houdt. Als dit het geval is, dan is dat natuurlijk heel erg. Want we kunnen Hem als Koning toch niet ontlopen. Die hier en nu niet voor Hem buigen wil, die zal het eens moeten doen, als het voor eeuwig te laat is. Want Die eens gekomen is, wat met de kerstdagen is herdacht, Die komt weder om te oordelen de levenden en

de doden. En dan zullen alle mensen geoordeeld worden. Degenen die niet voor Hem hebben willen buigen, zullen het dan moeten doen. Men zal het dan uit Zijn mond moeten horen! Brengt ze hier, die niet gewild hebben dat Ik Koning over hen zou zijn, en slaat ze voor Mijn voeten dood. Dat is het ontzagelijke oordeel dat hen treffen zal, die zich niet van ganser harte aan Hem hebben leren overgeven.

Als men daartoe komen mag, dan is dat vrucht van vrije genade. Dan heeft Hij Zich als Koning in het leven van de zodanigen geopenbaard. Hij is hen dan te sterk geworden. Men moet het dan voor Hem opgeven. Dan kan men niet meer verder op de ingeslagen weg. Dan gaat men buigen voor Hem. Dan komt de vraag op in het hart: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Men wil dan voor Hem gaan leven. Al kan men voor zichzelf dat allemaal nog niet op een rijtje zetten, het is vrucht van de liefde tot Hem, die in het hart uitgestort is. Want dat is het eerste wat de Heere doet, bij een ieder, die door Hem overwonnen wordt. Hij maakt van onwillige gewillige mensen. Hij heeft een zeer gewillig volk, op de dag van Zijn heirkraft. Dat is de dag waarop men voor die Koning der koningen en die Heere der heren, mag leren buigen. Men verandert dan van koning. Men gaat het kwade haten en het goede zoeken. Men krijgt dan lust om de Heere te vrezen. Die is het allerhoogst en eeuwig Goed. En is dat nu bij ons al het geval? Want daartoe zal het toch moeten komen, zal het wél met ons zijn op weg naar de eeuwigheid.

O zeker, je bent dan nog geen volmaakt mens, geen zondeloos mens. Je zoudt dat willen wezen, maar je komt er achter dat je dat nog niet bent. Dit komt, omdat een bekeerd mens, nog een onbekeerlijk bestaan met zich om blijft dragen. Dat is het vlees, waarvan het bedenken vijandschap is tegen God. Want dat onderwerpt zich der wet Gods niet. Het kan ook niet. Als jullie dus met de zonden te kampen hebben, weet dat dit de slechtste tekenen niet zijn. Want een mens van nature heeft dat niet. Die heeft zijn vermaak in de zonde en in de dingen van dit leven. Als dit nog het geval zou zijn, vraag dan maar veel of de Heere je te sterk wil worden. Hij alleen kan alle vijandschap breken. Hij kan onwilligen gewillig maken. Hij maakt van vijanden vrienden. Bij Hem is geen ding onmogelijk. Hij spreekt en het is er. Hij gebiedt en het

staat er. Er is geen slechter werk dan de duivel dienen. Want hij belooft veel en geeft de dood. Doch als je de Koning mag leren dienen, dan raak je de gunst van de wereld kwijt. Dan heb je verdrukking in de wereld te verwachten. Doch je krijgt het eeuwige leven. Dat is ten slotte alles.

De Samaritaanse vrouw, die dus iets van de Christus wist, krijgt het nu uit Zijn mond te horen! "Ik ben het, Die met u spreek".

Ik stel mij voor, dat die vrouw haar ogen bijna niet geloven kon. Want de Messias (Christus) waaromtrent zij gezegd had: "Ik weet dat de Messias komt (Die genaamd wordt Christus); wanneer Die gekomen zal zijn, zo zal Hij ons alle dingen verkondigen", Die stond nu in levende lijve voor haar.

Hij, de Christus, Die voor het natuurlijke oog niets anders was dan een gewoon mensenkind, in de ogen van deze vrouw "een jood"; de Messias, de Christus, de van God Gezalfde, tot Profeet, Priester en Koning. Toen Jezus dat zeide, gebeurde er in het leven van die vrouw een wonder. Dat was niet het eerste wonder dat er in haar leven gebeurde. Want dat zij op weg gegaan was, om water te putten, was op zichzelf ook al een wonder, al heeft zij dat toen nog niet zo gezien. Doch het was een gevolg van de trekende liefde des Vaders. Want niemand kan tot de Zoon komen, tenzij dat de Vader hem trekke. Dat zij bij die Jacobsbron Jezus ontmoette, was ook een wonder, al werd dat op dit moment door die vrouw als zodanig ook niet gezien. Gods voorzienigheid had al deze dingen bestuurd. Doch al heeft zij nu nog niet alles begrepen, later heeft zij het des te beter leren verstaan, dat alle dingen door Gods hand worden geleid. Ook kleine dingen, waar wij helemaal geen acht op slaan. Want er valt geen mus van het dak, zonder dat God het wil. Er valt zelfs geen haar van ons hoofd, buiten Gods voorzienig bestuur. Denken jullie daar maar eens over na.

Nu gebeurde er weer een wonder. Haar ogen werden geopend om in "die Jood" de Messias te zien, Die haar alles verkondigde, veel meer dan er van opgetekend staat in de Bijbel. Dit is zeker, dat diep ontzag haar vervulde, bij het horen van deze woorden: "Ik ben het, Die met u spreek".

Jezus werd nu door haar gekend als de Christus. En ook erkend. Was dit niet het doel, waarmee Johannes zijn evangelie geschreven heeft? "Jezus dan heeft nog wel vele andere tekenen

in de tegenwoordigheid Zijner discipelen gedaan, die niet zijn geschreven in dit boek; maar deze zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat *Jezus is de Christus*, de Zone Gods, en opdat gij gelovende het leven hebt in Zijn Naam." Joh. 20:30, 31. Deze dingen zijn ook voor ons geschreven, opdat wij gelovende, het leven zouden hebben in Zijn Naam.

Afscheid van Elburg

Jullie weten dat ons eervol emeritaat is verleend door de classis Zwolle. Dit is gebeurd op 30 november 1993. In verband daarmee hopen we D.V. 10 februari afscheid te nemen van de gemeente Elburg. Dit gebeurd in de

MEDISCHE NOOD!!

In Zuid-West China

Vanuit de bergdorpen in Zuid-West China is de zeer dringende vraag gekomen om medische klinieken. In deze omgeving is geen enkele medische zorg. Christen artsen willen daar gaan werken. Deze kliniekjes zullen worden gebouwd in plaatsen waar de huisgemeenten samenkomen. Ze kunnen dan fungeren als kleine zendingsposten. De bouw en inrichting van een kliniek kost f 50.000.-. Kunnen we met uw hulp 3 kliniekjes bouwen? De bergbewoners zien met grote belangstelling uit naar uw antwoord.

ONTVANGEN: f 16.000.-

NOG NODIG: f 134.000.-

Postgiro 31 55 32
Stichting "Bonisa-Zending"

Schoolstraat 17, 2161 HB Lisse, of op rek. 33.65.54.613 van Rabobank te Lisse, t.n.v. Stichting BONISA-zending. Gironr. van de Rabobank 183525.

Lezingen en informatie met of zonder dia's voor verenigingen en scholen kunt u aanvragen bij dhr. T. Schultink, tel. 05270-15063, Donastraat 5, 8303 WL Emmeloord.

Ger. Kerk van Elburg, de kerk waar jaarlijks altijd de zondsdagen worden gehouden. Velen van u zullen die kerk wel weten te staan. Ieder die dat mee wil maken, is hartelijk welkom. Die van buitenaf komen, krijgen na afloop een kopje koffie aangeboden. De dienst begint om 19.30 uur. Hopelijk tot ziens op donderdag 10 februari te Elburg. Jullie aller vriend, die toch nog wel wat zal blijven schrijven,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Haamstede Conferentie 1994

De 10e Haamstede-conferentie zal in tegenstelling tot eerdere mededelingen dit jaar niet op dinsdag maar op maandag beginnen.

De definitieve data zijn 29, 30 en 31 augustus.

De bijeenkomsten zullen weer plaatsvinden in de Talma-Hoeve te Garderen.

De volgende sprekers hopen het woord te voeren:

Ds. C.J.P. v.d. Bas te Putten; de heer C. Bregman te Hendrik Ido Ambacht; Ds. L.W. Ch. Ruijgrok te Middelharnis; Ds. P. den Butter te Drieber-

gen; Ds. C.G. Vreugdenhil te Lelystad en Ds. J. Westerink te Bunschoten.

Een meer gedetailleerd overzicht volgt later.

De deelname staat open voor predikanten, evangelisten, leraren godsdienst, alsmede voor studenten, die zich voorbereiden op de dienst des Woords.

Boekbespreking

Theodorus van der Groe, HET WARE ZALIGMAKENDE GELOOF, 110 blz., f.16,90, Uitgeverij den Hertog B.V. Houten. Deze verhandeling verscheen eerder als voorrede in het vijfde deel van de "Schatkamer van uitgelezen Godsgeleerde verhandelingen door Ralph en Ebenezer Erskine" (1752). Ook in de herdrukken is het te vinden. Als aparte uitgave is het in het verleden eveneens verschenen. Nu wordt het gepubliceerd in hedendaagse spelling. We willen nog wel opmerken dat de uitgave die wij zelf hebben van de werken van Erskine, uitgebreider is dan de tekst van het nu voorliggende boekje, wat ons gezien het voorwoord bevreemd heeft. De volledige titel luidt: De nodige voorbereidselen, wezenlijke eigenschappen en onafscheidelijke vruchtgevolgen

van het ware zaligmakende geloof. Wie de gedachten van van der Groe wil leren kennen doet er goed aan dit boekje te lezen.

**Bemiddeling
Kraam- en
Gezinszorg
Meijer (B.K.G.M.)**

Reeds velen maakten gebruik van de bemiddeling voor Kraam- en/of Gezinszorg.

Heeft u Kraam- of Gezinszorg nodig en u bezit geen TV, bel dan gerust.

**Bemiddeling Kraam-
en Gezinszorg Meijer**

Telefoon 02943 - 1145, mevr. J. Meijer.

Voor AL uw:
boeken - bijbels - CD's
kantoorartikelen

Uw adres:

BOEKHUIS het KOMPAS
SCHERPENZEEL

Dorpsstraat 164, 03497-4355

**Wij hebben iets wat
ieders goedkeuring kan
wegdragen!**

9,75

**Drie verrassend veelzijdige
Terdegés voor f 9,75**

Terdege is hét waardevolle tweewekelijkse familieblad voor het hele gezin. Gemiddeld 86 pagina's ontspannend leesplezier, boeiende informatie, principiële bezinning, verantwoorde rubrieken voor de jeugd van nu, een uitneembare Terdege Junior voor de allerkleinsten.... Kortom een blad waarin een christelijk gezin niets mist. Neem de proef op de som en maak nu vrijblijvend kennis met Terdege.

Ik wil kennismaken met Terdege en ontvang graag drie nummers voor f 9,75.

Dhr./Mevr./Fam.:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoon:

Handtekening:

Terdege, als 't om uw gezin gaat!

In een open envelop zonder postzegel zenden aan
Terdege, Antwoordnummer 1039, 7300 VB APELDOORN.

BP